

обязывают исполнителя предусматривать для таких туристов (экскурсантов) условия для преодоления, замещения ограниченных возможностей при совершении туристического путешествия; учитывать особенности состояния их физического и (или) психического здоровья, в том числе группу инвалидности (степень утраты здоровья) и необходимость присутствия сопровождающего лица; отдавать предпочтение при планировании туристических маршрутов районам с благоприятными климатическими и природными условиями; обеспечивать туристам (экскурсантам) с ограниченными возможностями оказание туристических услуг надлежащего качества.

Правила закрепляют положение, согласно которому оказание туристических услуг исполнителем заказчику (туристу, экскурсанту) должно осуществляться исключительно на основании договора оказания туристических услуг (далее – договор). Договор может быть заключен в письменной форме и в виде электронного документа в порядке, предусмотренном законодательством об электронном документе и электронной цифровой подписи. Из договора не допускается исключение положений, предусмотренных в типовой форме. Договор может дополняться условиями, не противоречащими законодательству, в том числе в виде приложений к нему, а его изменение и расторжение по соглашению сторон осуществляются в простой письменной форме путём заключения дополнительного соглашения к нему. Исполнитель может отступить от договора без согласования с заказчиком (туристом) в части услуг перевозки и (или) размещения туристов с обязательным предоставлением средства перевозки и (или) размещения аналогичного или более высокого качества без изменения стоимости туристических услуг. Предоставление услуг размещения более низкого качества, а также внесение дополнительной платы за оказываемые услуги допускаются исключительно при наличии согласия заказчика (туриста) в письменной форме. Предусматривается возможность расторжения договора оказания туристических услуг в одностороннем порядке исполнителем – при условии полного возмещения заказчику убытков; заказчиком – при условии оплаты исполнителю фактически понесенных им расходов (документально подтверждаемые расходы исполнителя по выполнению договора оказания туристических услуг).

При оказании услуг ненадлежащего качества турист вправе направить исполнителю претензию. При этом запрещается перенаправление исполнителем претензии туриста лицу, оказавшему услуги ненадлежащего качества. При отказе исполнителя удовлетворить требования заказчика (туриста, экскурсанта) для защиты своих прав он может обратиться в органы и общественные объединения, уполномоченные осуществлять защиту прав потребителей, а также в суд.

Заключение. Проведенное исследование показывает, что в деятельности субъектов туристической индустрии имеют место определенные недостатки, связанные с качеством предоставляемых туристических услуг. Их устранить помогут Правила оказания туристических услуг. Правила не создают новых положений в правоотношениях между субъектом туристической деятельности и туристом, а обеспечивают их детальное регулирование, создают условия для комплексной защиты прав туристов, экскурсантов.

Список литературы

1. Туризм и туристические ресурсы в Республике Беларусь. Статистический сборник.- Минск, 2014
2. Об утверждении правил оказания туристических услуг: Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 12.11.2014 г. N 1064// Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 14.11. 2014 г. N 5/39696

ДА ПРАБЛЕМЫ ПЕРЫЯДЫЗАЦЫ І ХРАНАЛОГІІ НЕАЛІТУ БЕЛАРУСКАГА ПАНЯМОННЯ Ў ГІСТАРЫЯГРАФІІ

С.С. Юрэцкі

Мінск, Інстытут гісторыі НАН Беларусі

Разгляд гістарыяграфіі, што прысвечана эпохе неаліту на тэрыторыі Беларускага Панямоння, прыводзіць да вылучэння пэўных праблемных напрамкаў. Адным з іх з’яўляецца група пытанняў, якая тычыцца вызначэння перыядызацыі і храналогіі неалітычных старажытнасцей пазначанага рэгіёна. Вывучэнне гэтых пытанняў у гістарыяграфіі неабходна дзеля разумення найбольш праблемных і перспектыўных кірункаў вывучэння неаліту Беларускага Панямоння на будучыню.

Матэрыял і метады. Даследаванне праведзена на падставе ўсяго спектра навуковых публікацый па тэме (як айчынных [1–6], так і замежных [7–11]). Падчас правядзення працы з

імі прымяняліся агульнанавуковыя, спецыяльныя гістарычныя метады, а таксама метады, характэрныя для гістарыяграфічнага пазнання.

Вынікі і іх абмеркаванне. Агляд гістарыяграфіі па праблеме перыядызацыі і храналогіі неалітычных старажытнасцей Беларускага Панямоння прывёў да наступных вынікаў. Увесь комплекс праблем неабходна падзяліць на 2 групы. Першая звязваецца з вызначэннем сутнасці самой неалітычнай эпохі на тэрыторыі Беларусі. Да канца 1990-х гг. межы неаліту бачыліся ад часу самога з’яўлення керамікі і да пачатку прысутнасці старажытнасцей шнуравой керамікі [2, 3]. У выніку інтэнсіфікацыі вывучэння шнуравых і тшцінецкіх матэрыялаў на тэрыторыі Беларускага Панямоння першыя былі аднесены да позняга неаліту [1]. Дадзеныя высновы прывялі да ўзнікнення своеасаблівай праблемнай сітуацыі, якая характэрна наогул для айчынай археалогіі. Справа ў тым, што ў межах неалітычнай эпохі разглядаюцца разам досыць розныя культурныя асяродкі (прыпяцка-нёманская, нёманская культуры і цэнтральнаеўрапейскія культуры шарападобных амфар і шнуравой керамікі). Таму ў айчынай археалогіі намецілася тэндэнцыя разглядаць прыпяцка-нёманскую і нёманскую культуры пад агульнай назвай “лясны неаліт” [4, 5]. Аднак, трэба звярнуць увагу на недастатковую тэрэтычную распрацаванасць паняцця “лясны неаліт” у беларускай археалогіі, як і самога паняцця “неаліт” наогул. Варта звярнуцца да замежнага вопыту вырашэння дадзенай праблемы. У першую чаргу неабходна ўзяць на ўвагу распрацоўкі польскіх археологаў, якія разглядаюць між іншым тыя ж культурныя асяродкі, што прысутнічаюць і на тэрыторыі Беларускага Панямоння [7, 10, 11].

Другая група праблем звязана з вырашэннем пытанняў храналогіі і перыядызацыі асобных неалітычных культур. Неабходным застаецца далейшае пашырэнне базы дат абсалютнай храналогіі па С14. Таксама перспектыўным у справе пабудовы больш дакладнай схемы храналогіі і перыядызацыі асобных неалітычных культур з’яўляецца даследаванне ўплыву цэнтральнаеўрапейскім культур на мясцовыя лясны неаліт (асабліва гэта тычыцца нёманскай культуры [8]). Вышэйпералічанае патрабуе інтэнсіфікацыі вывучэння калекцый неалітычнай керамікі з помнікаў на тэрыторыі Беларускага Панямоння. Дадзеная акалічнасць тлумачыцца характарам наяўных крыніц, сярод якіх менавіта кераміка вылучаецца сваёй найбольшай інфарматыўнасцю, што тычыцца як культурнавызначальных маркёраў, так і храналагічных паказчыкаў у справе фіксацыі пранікнення пэўных культурных уплываў [6]. З увагі на кантактны характар тэрыторый сучасных Заходняй Беларусі і Ўсходняй Польшчы ў старажытнасці, мэтазгодным будзе прымяненне пэўных палажэнняў познаньскай даследчай схемы [9] ў дачыненні аналізу мясцовай керамікі эпохі неаліту.

Заклучэнне. Такім чынам, на сучасным этапе даследаванняў вылучаецца 2 групы праблем, што адносяцца да тэмы храналогіі і перыядызацыі неалітычных старажытнасцей Беларускага Панямоння. Іх вырашэнне павінна адбыцца праз усебаковае вывучэнне калекцый керамікі эпохі неаліту. Пры гэты варта звярнуцца да распрацовак польскіх навукоўцаў у рамках познаньскай даследчай схемы ў дачыненні старажытнай керамікі.

Спіс літаратуры

1. Лакіза, В.Л. Старажытнасці позняга неаліту і ранняга перыяду бронзавага веку Беларускага Панямоння / В.Л. Лакіза. – Мінск: Беларуская навука, 2008. – 343 с.
2. Чарняўскі, М.М. Неаліт Беларускага Панямоння / М.М. Чарняўскі. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979. – 144 с.
3. Чарняўскі, М.М., Ісаенка, У.Ф. Нёманская культура / М.М. Чарняўскі // Археалогія Беларусі: у 4 т. – Т. 1: Каменны і бронзавыя вякі. – Мінск: Беларуская навука, 1997. – С. 145–170.
4. Чарняўскі, М.М. Неаліт Беларусі: праблемы перыядызацыі і храналогіі / М.М. Чарняўскі // Wspólnota dziedzictwa kulturowego ziem Białorusi i Polski. – Warszawa: Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, 2004. – S. 99–119.
5. Чарняўскі, М.М. Нёманская неалітычная культура ў Беларусі: генезіс і эвалюцыя / М.М. Чарняўскі // Na rubieży kultur. Badania nad okresem neolitu i wczesną epoką brązu. Pod red. U. Stankiewicz i A. Wawrusiewicz. – Białystok, 2011. – S. 77–86.
6. Юрэцкі, С.С. Кераміка як крыніца па вывучэнні неалітычных супольнасцяў Беларускага Панямоння // С.С. Юрэцкі // Наука – образованию, производству, экономике: материалы XIX (66) Региональной научно-практической конференции преподавателей, научных сотрудников и аспирантов, [и др.]. – Витебск: ВГУ имени П.М. Машерова, 2014. – Т.1 – 421 с. – с. 375 – 377.
7. Józwiak, B. Społeczności subneolitu wschodnioeuropejskiego na Niżu Polskim w międzyrzeczu Odry i Wisły / B. Józwiak. – Poznań: Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2003. – 449 s.
8. Kosko, A., Szynt M. Problem wschodniej rubieży kultur neolitycznych Niżu Środkowoeuropejskiego: VI–III tys. BC / A. Kosko, M.Szynt // Wspólnota dziedzictwa kulturowego ziem Białorusi i Polski. – Warszawa: Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, 2004. – S. 80–98.
9. Czebreszuk J., Koško A., Szynt, M. Zasady analizy źródeł ceramicznych z okresu późnego neolitu oraz interstadium epok neolitu i brązu na Kujawach / J. Czebreszuk // Opatowice. Wzgórze Prokopiaka. Tom I. Studia i materiały do badań nad późnym neolitem Wysoczyzny Kujawskiej. A. Koško, M. Szynt. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2006. – S. 39–64.
10. Manasterski, D. Pojezierze Mazurskie u schyłku neolitu i początku epoki brązu w świetle zespołów typu Ząbicie-Szestno / D. Manasterski. – Warszawa: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego, 2009. – 327 s.
11. Wawrusiewicz, A. Okres neolitu i wczesnej epoki brązu na Podlasiu. Stan i perspektywy badań / A. Wawrusiewicz // Na rubieży kultur. Badania nad okresem neolitu i wczesną epoką brązu. Pod red. U. Stankiewicz i A. Wawrusiewicz. – Białystok, 2011. – S. 87–101.